

The background of the entire page is a photograph of two dark, curved swords crossed on a light-colored, textured concrete floor. The blades are curved upwards, and the hilts are visible at the bottom. A white rectangular box is centered over the swords, containing text.

VINCAS PIETARIS

Kova ties Žalgiriais

Ta lektura, podobnie jak tysiące innych, jest dostępna on-line na stronie wolnelektury.pl.

Utwór opracowany został w ramach projektu Wolne Lektury przez fundację Nowoczesna Polska.

VINCAS PIETARIS

Kova ties Žalgiriais

KETURIŲ AKTŲ ISTORINĖ DRAMA

I AKTAS

Kriokavoje; Karaliaus rūmuose

JOGAILĖ

vienas

Sako: kvailiems laimė lemia. Koks jau velnių lėmimas? Ot, dėdė mano Kęstutis ar ne kvailas buvo? Jis užsitikėjo manim. Na, ar tai jau kvailesnio reikia? O biesku jam laimė lėmė. Aš jam, kaip kvilai vištai, liepiau galvą nusukti ir gana. Ot būta jau lėmimo.

Tiesa, yra tokie protingi, kaip aš. Na tokiems kaip kada laimė ir stebėtinai lemia, be reikia nei didelio darbo, nei triūso¹, nei rūpesties, ot taip sau žmogus bambą išpūtęs gyveni, pilvą glostai, o tau laimė ar lemia, tai lemia.

Ar ne laimės darbas buvo dėl mano tėvo, jog jis buvo vyresniu broliu Kęstučio? Ar jis dėl to jokios rūpesties nei triūso nepridėjo. O pasiskui, ar ne laimė man lėmė, jog aš vyriausiu sūnum atsiradau pas savo tėvą? Na tegul, aš vi-

¹*triūsas* — kruopštus darbas. [przypis edytorski]

sados buvau smilus² ir visados pirmas visur linau, žinomas vaikas, kur pavojaus nebuvo, bet jeigu man kaip kada ir rodosi, jog aš tyčia pats per smilumą pirmas gimiau, tai jau vis tiktai aš niekuomi³ nekaltas tame, jog mano tėvas buvo taipogi pirmu sūnum... O šitų visų mažmožių tiktai ir reikėjo, kad aš tapčiau kunigaikščiu, o ne kokiu nors malkadžiobiu arba piemeniu.

Išmintingam žmogui tankiai tiktai užsimanyti ko nors reikia, o bematai ir viskas atlikta. Paimkime nors mano — ženybas⁴. Aš tiktai ėmiau mislyti⁵ apie ženybas... Na, metus tris; ne daugiau per penkis mislijau. Žiūriu, ugi neva netyčiomis kiša man lenkai nupieštą paveikslą savo karalienės Jadvygos. Aha! Misliju sau. O kaip tiktai jie pasakė, jog su jaja aš galia paimiti ir visą Lenkų karalystę, taip aš ir supratau... Na, tenai truputį reikėjo krikštytis ir ki-

²*smilus* (lenk.) — drąsus. [przypis edytorski]

³*niekuomi* — sen. forma: niekuo. [przypis edytorski]

⁴*ženybos* — vedybos. [przypis edytorski]

⁵*mislyti* (sl.) — galvoti. [przypis edytorski]

tus krikštyti. Poterių tenai kokių mokintis...
Sako, dėl išganymo dūšios⁶...

*šitai JOGAILĖ kalba, dairydamas neramiai
į visas šalis*

Ne, čion nieko nėra! *pamislįs* Ir viskas taip gražiai klojosi. Laimė lėmė. Stačiai laimė lėmė! *pamislįs* Apie Jadvygą prasimanė... Bet tai stačiai prasimanė! *čiupinėdamas kaktą* Ragai! Hm! Melas! Dievaži melas!

Ir karūna lenkų ir garbė! *pamislįs* Na, dėl šito visko reikėjo ir išminties... Vytautas! O tik tai tas vienas Vytautas tik tai jis vienas galėtų mano laimę sugadinti. Jis patį velnią, man rodosi, galėtų sugadinti. Lenkai kytri⁷. Aš da kytresnis... Bandėme mes jį ir šaip ir taip apgauti ir nieko nepadarėme. Kiba⁸ kada jis pats ko užsimanė. Turbūt jis kokį nors velnią turi dėl patarnavimo. Kitaip kaip jis galėtų suprasti ir atminti visas mūsų klastas? Jo tėvas ant pažiūros buvo kur kas už jį išmintingesnis, o aš jį lengvai apgavau. O Vytautą negaliu. Čion ne

⁶*dūšia* (sl.) — siela. [przypis edytorski]

⁷*kytras* (lenk.) — gudrus. [przypis edytorski]

⁸*kiba* (lenk.) — tikriausiai. [przypis edytorski]

be velnio. Ir ne dyvai⁹; jo motina ir tėvas buvo stabmeldžiai. Jis pats, tiesa, krikštytas, bet tai taip sau tiktai, dėl viso ko. O mane du sykį krikštijo. Na tai tokio kaip aš kiekvienas velnias gali išsižadėti. Pamislykite, vieną kartą krikštyto, o jau velnias prisidingi. Tai du sykį krikštyto — ir šaip, ir taip krikštyto, turi suvis bijotis. *pamislįs* Bet argi jau taip tas velnias ir bijosi manęs? Jeigu tai tiesa, tai būtų suvis niekai. Jeigu jisai gelbsti Vytautą, tai ir man susigadytų¹⁰ tarpais jo pagalba, kada Dievas nesiskubina. *ištaręs tai dairosi aplinkui su išgąščia*¹¹ Ne, nieko nėra!

iš tolo girdėti žingsniai O kad jį ir Perkūnas trenktų! Galėjo girdėti *su paskubta ima giedoti Aniuolas*¹² Dievo apreiškė Panai Marijai ir prasidėjo iš Dvasios Šventos!... *pasirodo vyras*

Ar tai tu čionai, Zbignieve? *su meiliu veidu Jogailė patinka vyrą ir kiša jam ranką. Kas gero?*

⁹*dyvai* (brus.) — keisti dalykai, stebuklai. [przypis edytorski]

¹⁰*susigadytų* — praverstų. [przypis edytorski]

¹¹*išgąstis* — baimė. [przypis edytorski]

¹²*Aniuolas* (lenk.) — Angelas. [przypis edytorski]

ZBIGNIEVAS

*pakštelėjęs neva į karvošių¹³ JOGAILĖS, o iš te-
isybės į nagą savo nykščio*

Nieko gero, šviesiausias karaliau! Kryžiu-
očiai ne tik žemių negražina, bet reikalauja dar
nuo mūsų žemės. Ot, aš jums paskaitysiu, ką
jie rašo.

JOGAILĖ

Ar žinai ką? Tu mėgsti tokius dalykus ska-
ityti, tai tu pasiskaityk paskui sau da sykį, be
manęs...

ZBIGNIEVAS

Bet ką jiems atsakyti?

JOGAILĖ

Ką atsakyti?

ZBIGNIEVAS

Taigi, jūsų šviesybe.

JOGAILĖ

*stovi užsimislijęs; paskui ima vėl niūniuoti iš
tyko¹⁴*

Aniuolas Dievo apreiškė Panai Marijai...

¹³*karvošius* — rankovių atraita. [przypis edytorski]

¹⁴*iš tyko* — tyliai. [przypis edytorski]

ZBIGNIEVAS

į šalį

Dievobaimingas karalius, tiktai ne laiku.

JOGAILĖ

truputį garsiau

Sveika Marija mylistos¹⁵ pilna...

ZBIGNIEVAS

pertraukdamas

Ką gi daryti? Ką atsakyti?

JOGAILĖ

i šalį

Įkyrėjo man į gyvąją ir šits, kaip anoms gady-
dynėmis¹⁶ Vytautas.

ZBIGNIEVAS

nugirdęs tiktai paskutinį žodį, kalba į save

Vytautas? Ot galva! Tegul Vytautas su jais
žinosi! Taip, taip! Ak ir nuo jo Kryžiuočiai re-
ikalauja žemių, reikalauja Žemaitijos. Taip! Te-
gul Vytautas pradeda, o mes palūkėkime, pa-
žiūrėsime. Ans mėgsta muštis. Jis n'įštvers! Jis
susiniaus su Kryžiuočiais. O kaip jis juosius su-

¹⁵*mylista* (brus.) — malonė. [przypis edytorski]

¹⁶*gadyne* — metas, laikas. [przypis edytorski]

muš, mes ir pasinaudosime. *garsiai* Jūsų švie-
sybe, mes lūktelsime su atsakymu ir pažiūrėsi-
me, kaip šitoje dėtoje apseis Vytautas. Taip jūs
norėjote.

JOGAILĖ

nustojęs niūniuoti

Taip, ugi taip! Tegul apseina Vytautas!

*kiša ranką ZBIGNIEVUI, kaip ir atsisveikin-
damas, o tas nuduoda¹⁷ vėl, jog bučiuoja jam ka-
rvošį*JOGAILĖ išeina

ZBIGNIEVAS

Ot, kalba ne vienas: kvailas Jogailė! Ne su-
vis kvailas! Ot, kas sumislyta. Ir kytriausiam
nesumislyti geriaus. Tegul sau šykščius Vytau-
tas mušasi su Kryžiuočiais, tegul žudo savo svie-
tą, o mumis Dievas ant to protą davė, kad pa-
sinaudotume be skriaudos dėl savęs... *pasirodo*
JADVYGA, ZBIGNIEVAS *eidamas su paskubiu prie*
jos Šviesiausioji karaliene! Laba diena jumis!
Laba diena, Aniuole, tu mūši! Saule!

¹⁷*nuoduoti* — apsimesti ką nors darant. [przypis edytorski]

JADVYGA

apsidairius ir pamačius, jog daugiau nieko nėra

Kad ir tu pastiptum su savo laba diena. Prapuldei ant viso amžiaus, o dabar laba diena! Lįski tu prie šuns, o ne prie manęs!

ZBIGNIEVAS

Suvis be reikalo teikėtės jūs ant manęs pūryti. Da taip sakant, aš ne tiktai ką kitą, bet ir padėkavonę¹⁸ ne tiktai nuo kitų, bet ir nuo jūsų šviesybės užsidirbau...

JADVYGA

Pražudęs mane ir pražudęs suvis be reikalo?!

ZBIGNIEVAS

Kaip be reikalo?

JADVYGA

Taip be reikalo, kaip pats sakei andai Jogalei, jog dėl lenkų susidėjimas į krūvą su Lietuva buvo nereikalingas.

¹⁸*padėkavonė* — padėka. [przypis edytorski]

ZBIGNIEVAS

Ka! ka! ka! *kvatoja* Tai aš jam taip sakiau. Tiesa! Bet susimildama, karaliene, argi aš jam galėjau teisybę sakyti? Jumis, tai kas kita.

JADVYGA

Kokią gi tu man teisybę pagaminai?

ZBIGNIEVAS

Šita teisybė ir negaminta pati pasidarė. Gana bus, jeigu aš jums priminsiu, jog lenkai ir dabar da ne per virš gerai stovi ginami ir Lietuvos. Gudai tyko nustverti kraštelį žemių. Čekai, vokiečiai iš kito krašto tiktai progos laukia. Tai da vis nieko! Bet atsižiūrėkite ant Kryžiuočių. Kiek jie mūsų žemių prarijo ir vis da nesotus. Da vis rija ir ant naujų žiojasi. O jus atsiminkite, kaip mumis ėjosi prieš sugobtuves¹⁹ su Jogaile. Kas užpuolimas Lietuvos, kiek nelaimės darė mūsų šalyje; kiek lobių lietuviai kas sykis iš lenkų gabenosi, kiek vergusių!...

JADVYGA

Kodėl nesigynėte! Ak jums, kaip tu pasakoji, taip buvo lengva nuo visų gintis.

¹⁹*sugobtuvės* — *sutuoktuvės*. [przypis edytorski]

ZBIGNIEVAS

Atsiginsi tu nuo Lietuvos! Jie kaip padūkę; tik plėšia, tik grėbia, tik smaugia, tik mūša! Nežiūri jie, ar tavo galva, ar akis... Jiems vis tiek! Lįski tiktai, o jie tave iš šuns vietos užmuš. Nežiūri, ar tu chamas, ar bajoras... tiktai sauja, tiktai kerta! Jeigu nebūtume mes su jais susidėję, su tais lietuviais, tai po dešimčiai metų ar po dviejų jie būtų užėmę visus lenkus ir vietoje būti karaliene, būtų tekę būti vergute ar Dievas žino kuomi... Ot, už ką man ir dėka priguli.

JADVYGA

Ne vergute ir ne Dievas žino, kuomi būčiau buvus, tiktai pačia mano pirmo ir mylimo jaunikio. O už vargą ne dėkui!

ZBIGNIEVAS

Na tegul ir taip. Bet kaip gi būtų buvę su mumis, su lenkais?

JADVYGA

Su lenkais tai būtų buvę, ko jie verti.

ZBIGNIEVAS

Ir jums negailėtų?

JADVYGA

Ko jau gailėtis šalies, kuri ieško užvėjos po moteriškės žiurstu²⁰.

iš tolo pasirodo pulkas magnatą su arkivyskupū. ZBIGNIEVAS bėga prie jų, sveikina visus, bučiuoja rankas; karalienė tame tarpe sėda ant sosto; ją sveikina visi

ARKIVYSKUPAS

Koksai svarbus dalykas pareikalavo čionai mūsų pribuvimo?

ZBIGNIEVAS

Nuo kryžiuočių atsiųstas raštas, kuriame ne tiktai nežada jie gražinti užimtą žemę, kaip tai mes reikalavome, bet da reikalauja naują.

ARKIVYSKUPAS

O kur karalius? Tai jo ypatingas rūpestis. Ką jis ant šito sakytų?

ZBIGNIEVAS

Jis man sakė savo mislį. O dabar giedodamas Aniuolą Dievo, nuėjo melstis į savo rūmus.

²⁰žiursta — prijuostė. [przypis edytorski]

ARKIVYSKUPAS

Ir tai gerai! Įgijome dievobaimingą karalių ir gerą da ir tuomi, jog jis mažai kišasi į darbus, duodamas mums valią apsūdyti kiekvieną svarbesnį dalyką viešą. Kokį garsą, kokį gerą Dievas Visagalis suteikė jums, šviesi karaliene, patį. Taip misliju, jog visas svietas užvydi²¹ jums.

JADVYGA

Aha! *į šalį* Pasikarki tu su savo karalium.

PIRMAS MAGNATAS

Kalbos jokios nėra ir būti negali apie tai, jog karalius mūsų geras ir garsus. Klausimas čion eina ne apie tai, tiktai apie tai, ką daryti su kryžiočiais?

PIRMA MOTERIŠKE

O ką da čionai daug šnekėti. Apgarsinti ant jų karę²² ir atlikta.

ARKIVYSKUPAS

Kaip tai atlikta? Vieno apgarsinimo jie neišsigąs.

²¹*užvydėti* — pavydėti. [przypis edytorski]

²²*karė* — karas. [przypis edytorski]

PIRMA MOTERIŠKE

Na, aš ir sakau apgarsinti. Žinomas dalykas, apgarsinus surinkti kariūmenę ir ėjus sumušti kryžiuočius.

PIRMAS MAGNATAS

Ir jus leisite į kovą ir save patį ir vaikus?

PIRMA MOTERIŠKE

Kaip tai patį ir vaikus? Yra ir be jų kam muštis su kryžiuočiais. Ant to Dievo leisti visokie bajorpalaikiai.

PIRMAS MAGNATAS

Taip; bet matai, tamsta, tie bajorpalaikiai savo kalba: jeigu eiti, tai visiems, nes visi lygūs. Ir jie nenori.

PIRMA MOTERIŠKE

Tai pasamdyti samdininkus.

PIRMAS MAGNATAS

Na taip. Tiktai ant šito reiks suduoti pinigų. Jūs gal nuo savęs įnešite į kasą vieną antrą tūkstantį dukatų?

PIRMA MOTERIŠKE

pašokus nuo krėslo

Aš? Ant to yra karališka valstijos kasa.

ARKIVYSKUPAS

Ji tuščia!

PIRMA MOTERIŠKE

Aš tame nekalta. Ir ne mano dalykas dėti pinigus ant karės.

ARKIVYSKUPAS

Kaip tamsta kalbi, taip kalba ir kalbės kiekvienas. Dėl to, pagal mano nuomonę, ir kad nelieti krikščioniško kraujo, geriausiai būtų atidavus šitą visą mūsų ginčą su kryžiuočiais ant valios švento Tėvo.

ANTRAS MAGNATAS

Koks čion ginčas? Čion jokio ginčo nėra! Čion gali būti tiktai skundas į šventą Tėvą ant kryžiuočių.

ARKIVYSKUPAS

Na, gerai. Parašykite tada skundą ir nusiųskite. Bet ką sakys karalienė?

JADVYGA

Kaip sau norite, taip ir darykite.

ARKIVYSKUPAS

Aniuolas! Saule mūši! ZBIGNIEVAS *ir* JADVYGA *žiūri labai šnairiai ant arkivyskupo* O kaip gi norėtų mūsų dievobaimingasis karalius?

ZBIGNIEVAS

Karalius, kaipo didžiai išmintingas ir globiantis savo tautą, mislija, jog geriau būtų atidėti ir laukti. Ir jeigu jau neapseis be karės, tai laukti geriaus, kad ją vestų Vytautas su lietuviais, kurie ir užgauti labiau ir kuriems per tai ir pritinka labiau vesti karę su kryžiuočiais, nei mums.

ARKIVYSKUPAS

Labai išmintinga ir didelė mislis, ypač sukerigus ją su mūsų nusprendimu.

iš visų pusių šaukia balsai: „Tiesa! Tiesa!”

KARALIENĖ JADVYGA

Darbas pabaigtas.

išeina ji, o paskui ją ir kitos moterys

PIRMAS MAGNATAS

Na ir tu gi melagius, Zbignieve.

ZBIGNIEVAS

Dėl ko gi?

PIRMAS MAGNATAS

Argi galimas dalykas, kad pats Jogailė taip būtų sumislįęs, kaip tu šnekėjai?

ZBIGNIEVAS

Na, kad iš tikrųjų!

PIRMAS MAGNATAS

Nei jau tiesa, nei ką! Meluoji kaip rudis: kur jam taip sudėstinėti.

ZBIGNIEVAS

Vienok jis mane užvedė ant mislies.

PIRMAS MAGNATAS

O kaip gi jis užved??

ZBIGNIEVAS

Ugi pasakė: Vytautas.

PIRMAS MAGNATAS

Na šitaip tai gali būti.

ARKIVYSKUPAS

Be reikalo jus laikote Jogailę už žmogų silpno proto. Jisai kaipo tikras krikščionis yra tik-

tai labai dievobaimingas ir mestus²³. Skatina-
mas mestumu jisai nesigiria ir nemandrauja.
Bet kiekvienas žodis jo, kiekvienas darbas tai
paveikslas išminties dėl visų. *girdėt balsas gie-
dančio* JOGAILĖS Visiems jums reiktų imti iš jo
pavyzdį, kaip reikia gyventi katalikui.

balsas giedančio artinasi

ANTRAS MAGNATAS

į šalį

Hm! Jeigu visi imtų tau nuo pats ryto iki
vakaro po ausim giedoti „Aniuolą Dievo“, tai
tuo išsižadėtum visų šventenybių ir džiaugtu-
meisi išgirdęs mozūrišką giesmelę apie Kašką.

pasirodo JOGAILĖ; *prie jo glemžiasi visi*

JOGAILĖ

Pabaigėte, turbūt? Na ir dėkui Dievui Tėvui,
Sūnui Jo ir Dvasiai Šventai. Trijose Ypatose
Vienam Dievui.

sveikinasi

²³*mestus* — saikingas, santūrus. [przypis edytorski]

ARKIVYSKUPAS

Kaip sveikata Jūsų, šviesiausias valdytojau!

JOGAILĖ

Nieko sau būtų, tiktai miegu nelabai gerai: blusos kanda ir šunys loja. O aš tų šunų lojimo taip nekenčiu! Liepiu nuvyti. O nuvyti šunys, toliau ima staugti, kas da pikčiau dėl manęs. Jau jeigu šunys staugia, tai nelauki gero! Nuo mažo tokiose dėtose mane visados ima imti šiurpuliai ir nerimastis. Kad taip....

tykiaiu kalba, kreipdamasis į arkivyskupą

ARKIVYSKUPAS

Ko, Šviesiausias?

JOGAILĖ

nedrąsiai

Ar nėra tokio šventojo, arba nors abroz-
dėlio²⁴ kokio nuo šunų?

esantieji čiauposi, kad neprunkšteltų

²⁴*abrozėlis* — paveikslėlis dažniausiai su Šventųjų atvaizdu. [przypis edytorski]

ARKIVYSKUPAS

Ne, Šviesiausias! Tokių nėra. Bet melskitės, o malda suramins ir duos pakantrumą jums.

JOGAILĖ

Aš ir taip pakantrus. Geriau, kad Dievas duotų pakantrumą šunims, kad jie nelotų ir nestaugtų.

JOGAILĖ tolinasi ir išnyksta rūmuose

PIRMAS MAGNATAS

Na, mūsų išmintingasis kone numarino mane. Kone plyšau besičiaupydamas. Ir užsimanyta gi jo šventųjų nuo šunų! Gerai da, jog ne nuo blusų. O kad jį!

ARKIVYSKUPAS

grasnai

Cit, nepliaunyki! Jo lūpomis kalbėjo gilus tikėjimas! Tai kūdikiškas, nekaltas tikėjimas, kuris kalnus varto! Cit!

ARKIVYSKUPAS pakėlęs pirštą aukštyn grasina visiems lenkų magnatams

II AKTAS

Kriokavoje; Karaliaus rūmuose

ARKIVYSKUPAS

Na, tamsta, kaip darbas eina su kryžiuočiais? Ar jau Vytautas apgarsino ant jų žygi?

ZBIGNIEVAS

atsidusęs

Kur tau! Jis nei nemislija apie tai.

ARKIVYSKUPAS

Ar gali būti? Tai suvis niekai! Reiktų kad jis žygį apšauktų!

ZBIGNIEVAS

Ir aš taip sakau.

ARKIVYSKUPAS

Jeigu taip, tai kodėl jis taip ilgai neapšaukia?

ZBIGNIEVAS

Ugi velnias jį žino!

ARKIVYSKUPAS

Turbūt sveikas nieko nedarai, kad jis pasiskubintų, ar nemoki. Reikia tą girinį žmogų įerzinti.

ZBIGNIEVAS

Tai dabar! Ar aš jau jį neerzinau ir nepyk-džiau ant kryžiuočių, o kas iš to?

ARKIVYSKUPAS

Sakai — erzinai...

ZBIGNIEVAS

Visaip bandžiau. Ir gerumu bandžiau. Ir erzi-nau. Aš jam sakau, jog iš jo šiepia, juokiasi kry-žiuočiai. O jisai man atsako, jog iš lenkų ir Jo-gailės jie dar labiau juokiasi. Aš jam sakau, jog kryžiuočiai jį meška, stabmeldžiu vadina. O jis man atkerta, jog kryžiuočiai lenkus beždžion-komis vadina, o dėl Jogailės per kvailį kito var-do ir neturi. Bandžiau jam sakyti, jog Lietuva turi apgarsinti karę kryžiuočiams, kad tie ne-sikabintų nei į Žemaičius, nei į Sudaviją²⁵, bet ir tai ant niekų nuėjo.

²⁵Sudavija — Suduva. [przypis edytorski]

ARKIVYSKUPAS

Ką gi jis tau ant šito atsakė.

ZBIGNIEVAS

O ką? Girdi, jie da labiau kabinasi į lenkus, nei į Lietuvą. Jie, girdi, paėmė Drezdenką, paėmė kitas pilis su apygardomis ir da reikalauja. O ką apie Žemaitiją, tai girdi, ji jau kelis kartus prižadėta Kryžiuočiams ir per Mindaugą ir per Jogailę ir da vis, girdi, ji į Lietuvą priguli, o ne į kryžiuočius.

ARKIVYSKUPAS

Jeigu taip, tai reikia pabandyt kryžiuočius užsiundyti ant Vytauto.

ZBIGNIEVAS

Bandžiau!

ARKIVYSKUPAS

Na ir kuomi pasibaigė?

ZBIGNIEVAS

Kryžiuočiai porą mūsų gardų užėmė ir sklypą žemės ties Drezdenku.

ARKIVYSKUPAS

O Lietuvoje ar daug užėmė?

ZBIGNIEVAS

Jie tenai nė nebandė lįsti. Mumis, girdi, nepanagu. Vytautas, girdi, ant mųsų šalies gali užleisti savo totorius.

JOGAILA *įeina*

JOGAILĖ

Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus!

ARKIVYSKUPAS SU ZBIGNIEVU

Ant amųzių amųzinųjų. Amen.

JOGAILĖ

į ARKIVYSKUPĄ

O tai gerai, jog aų sutikau čionai jųsų eks-celenciją. Jus gal man išriųsite vieną svarbų klausimą, kurį be jųsų pagalbos veltui aų bandųčiau per kitus išriųsti.

ARKIVYSKUPAS

Su didųžiausia aitra aų tai atliksiu, paklodamas visas mano pajėgas ant to. Tiktai koks — tas klausimas.

JOGAILĖ

Ot koks. Radau aš šmotelį²⁶ vaško ant stebuklingo abrozo. Pasakykite dabar man, ar šitas vaškas stebuklingas ir šventas, ar ne?

ARKIVYSKUPAS

pamislįs

Dievas yra visagalis. Ir jeigu tokia valia Dievo, tai jis ir mažiausią krislelį, mažiausią dulkelę, ką sakau...

pasirodęs iš tolo bajoras su gromatomis²⁷ pertraukia bylą ARKIVYSKUPO

GANDANEŠIS BAJORASS

Žinios iš Didžiosios Lenkijos ir nuo Vytauto

traukiasi šalin

JOGAILĖ

į ZBIGNIEVĄ

Paskaityki sveiks ir man papasakosi ką tenai rašo.

ARCIVYSKUPUI

²⁶*šmotelis* — gabalėlis. [przypis edytorski]

²⁷*gromata* (rus.) — raštas, laiškas, dokumentas. [przypis edytorski]

Ot aš ir noriu žinoti, ar šitas vaško šmotelis gali gelbėti nuo nelaimės ar ne, ir jeigu gali, tai nuo kokios? *siekdamosi ištraukti iš ančio*²⁸ *maišelį* Aš dėl viso ko tą šmotelį įsidėjau į maišelį su kitomis šventenybėmis. *Kalba ir traukia maišelį su atsidėjimu nicija ir ištraukęs pradeda kloti įtalpą maišelio priešai* ARKIVYSKUPĄ Aš jums tuojaus rasiu ir tą vaško šmotelį. O čion matote, tai nagai švento Martyno...

ARKIVYSKUPAS

nuošaliai

Greičiau meškos.

JOGAILĖ

O čion tai vienas ūsas Judošiaus, labai gelbstintis nuo apgavimų. Man pasakojo, būtin šitą ūsą jam išpešus viena labai šventabliva moteriškė.

ZBIGNIEVAS

Perprašau²⁹ jus, šviesiausias karaliau, jog pertraukiu jūsų pašnekį. Didžiosios Lenkijos va-

²⁸*antis* — marškinių perskėlimas per krūtinę. [przypis edytorski]

²⁹*perprašyti* (lenk.) — atsiprašyti. [przypis edytorski]

ivada daneša³⁰, jog kryžiuočiai užėmė dar sklypą mūsų žemės.

JOGAILĖ

Argi jiems nesakyta, kad jie daugiau tokios kvailystės nedarytų?

ZBIGNIEVAS

Kur nesakyta? Sakyta! Tiktai jie neklauso.

JOGAILĖ

su piktumu

Neklauso! Tai paliepkite Vytautui su Lietuva ant jų užpulti. Parašykite!

ZBIGNIEVAS

Aš jau seniai tai padariau, seniai parašiau Vytautui, kad jis užpultų. Šiandien jau gavau ir atsakymą.

JOGAILĖ

Na ir ką gi rašo Vytautas?

ZBIGNIEVAS

Aš, girdi, ne apgynėjas lenkų.

³⁰*danešti* (lenk.) — *pranešti*. [przypis edytorski]

JOGAILĖ

Kas gi gins lenkus?

ZBIGNIEVAS

Taigi jis. ir prideda gromatoje. Tegul, girdi, visi šunys gina lenkus, jeigu jie patys savęs nenori ginti.

JOGAILĖ

Ką šunys gins. Jis tiktai šiepdamas tyčiomis rašo. *pamislįs* Jeigu jisai nenori vienas ginti, kažin, ar jis neapsiimtų sykiu su lenkų kariūmene ginti lenkus? Reiktų pašnekėti su juoju.

ZBIGNIEVAS

kužda arkivyskupui į ausį

Girdi! Mislis! Reikia tiktai ją sunaudoti. JOGAILEI Jūsų karališka šviesybe! Kaip visados, taip ir dabar aš lenkiu galvą prieš jūsų išmintį. Kad ir šimtą mes čionai surinktume galvočių, vis jau geresnės mislies neišgirstume. Aš tiktai pridėti noriu, jog Vytauto gromatas atnešė jo pasiuntinys.

JOGAILĖ

Kodėl tu man šito iš sykio nesakei? Liepki pašaukti pasiuntinį. O patys galite eiti pasilsėt, po tiek rūpesčių apie valdystos dalykus.

visi išeina; lieka tiktai Jogailė ir Vytauto pasiuntinys

PASIUNTINYS

Kunigaikštis Lietuvos, Bernaičių ir Rūsios, Vytautas siunčia labas dienas jums, šviesiausias karaliau, ir visai šeimynai.

JOGAILĖ

O kuo tu vardu?

PASIUNTINYS

Marma.

JOGAILĖ

Laike medžioklės Panemunyje man teko būti Marinuose. Ar ne iš tų Marmų esi sveiks?

PASIUNTINYS

Iš tų, jūsų šviesybe!

JOGAILĖ

Sugrižęs, Marma, atiduoki labas dienas Vytautui ir visai jo šeimynai, ir pasakyki, jog aš jo neužmirštu ir tegul jis manęs neužmiršta. *pamislįs* Neužmirštu aš viso mūsų kampo. Atsimeni gal ties jūsų vieta ant Nemuno kranto kresną lapotą iškerojusią liepą, šventą dėl visos apygardos? Ar nenukirto naikindami stabmeldystės paminklus?

PASIUNTINYS

mikčiodamas

Tai aš gerai neatsimenu. Aš...

JOGAILĖ

Sakyki man drąsiai! Čionai nėra nė vieno lenko, o aš ir krikštytas, likau vis tokiu jau, kokiu buvau.

PASIUNTINYS

Jeigu jūsų šviesybė klausiate apie tą liepą, kuri ant kranto Nemuno, tai ta dar užsiliko. Jos nedrįso niekas nukirsti. Švento!

JOGAILĖ

Ir dėkui Dievui! Puiki tenai vieta. Nemuno krantas parėdytas³¹ medžiais. Nuo laukų kvepia žolynų žiedais, lekia gausmas... Kaip aš išsiilgau savo gimto kampo. Man jau į gyvą kaulą įgriso ir lenkai ir viskas čionai... Traukte mane tran-
kia tenai, į tėviškę, bet tenai ir manęs ne labai myli...

MARMA

į šalį

Kas mylės žudytoją Kęstučio.

JOGAILĖ

Dabar tenai visi tik vieną Vytautą žino ir myli!

MARMA

Tiesa! Visi myli Vytautą. Bet Lietuva plati. Randasi visiems lietuviams vieta joje. Ir Algirdo veislę lietuviai mini su paguoda.

JOGAILĖ

į save

³¹*parėdytas* — papuoštas. [przypis edytorski]

Ar nepabandyti papirkti šitą Marmą, kad jis nudaigotų Vytautą? Būtų tai suvis pusėtinas darbas. *Marmai* Nėra jau dabar Lietuvoje tokių atsidavusių žmonių, kaip buvo Kučiukas, Zebenštis...

MARMA

Na, tiesa! Nėra dabar jau tokio brudo³². Ir anuosius žmones nugalabino, kaip piktas šunis, tuosius užmušėjus brangaus Kęstučio.

JOGAILĖ

į save

Nėra ką nė šnekėti. *MARMAI* Taip, taip! Dėl to ir aš misliju, jog jeigu aš sugrižčiau namon į Lietuvą, tai nesirastų dabar nei vieno lietuvio, nei žemaičio, kuris drįstų pakelti ant manęs ranką. O dėlei Kryžiuočių man reiktų pasimatyti su Vytautu, malonu būtų pasimatyti Lietuvoje... Bet tie darbai...

MARMA

Ir Vytautas rūpinasi apie juosius. Ir jis norėjo pasimatyti su jūsų šviesybe, ypač da dėl

³²*brudas* (lenk.) — bjaurybė. [przypis edytorski]

to, jog nustojo suvis vilties, jog popiežius, arba vokiečių imperatorius sutramdys Kryžiuočius.

JOGAILĖ

Ar tai Vytautas bandė tramdyti kryžiuočius ir per vokiečių imperatorių?

MARMA

Ugi kaip! Ans buvo ir apsiėmęs. Tik kur tau Kryžiuočiai klausysis ko nors! Jie ir iš imperatoriaus ėmė šiepti.

JOGAILĖ

Jau jeigu jie drįsta šiepti iš Vytauto, tai ko jiemis nešiepti iš ko nors kito?

MARMA

Negirdėta, by³³ jie šieptų iš Vytauto. Ant viso ko numanau, jog jie Vytauto drūčiai prisi- dingi. O ką iš lenkų, iš Lenkijos, tai jie drūčiai šiepia.

JOGAILĖ

su paskubiu

³³by (lenk.) — kad. [przypis edytorski]

Na tiek to iš ko jie šiepia, iš ko ne. Vis tiktai jie laiko visą Sudavijos kraštą iki Šešupės per savo žemę ir lanko neretai.

MARMA

Na taip. Jie laiko ją už savo kaip mes laikom visą Prūsų žemę iki Jūrių-marių už savo.

JOGAILĖ

Ir lankote taipogi kiek galite?

MARMA

Na, kad taip!

JOGAILĖ

Ot, matai, kaip laisvai yra Vytautui. Kada jis nori, tada ir užpuola ant Kryžločių ir kitų šalių. O aš sakau lenkams: pulkim ant kryžiuočių. O jie man: — kariūmenės nėra. Aš sakau: rinkime kariūmenę. O jie: tegul Lietuva viena muša kryžiuočius. Iš tikrųjų, pašnekinki Vytautą, ar jis neapsiims vienas sumušti kryžiuočius, užstodamas už lenkus.

MARMA

Apie tai šviesiausias karaliau nėra ką ne kalbėti. Vytautas Lenkus neužstos. Ot sutarmėje³⁴ su lenkais jis neatsisakys mušti juosius. Bet vienas neis. O jeigu mušis, tai tiktai už save, už Lietuvą.

GANDANEŠIS

jeidamas

Žinios nuo kryžiuočių šalies.

išeina

JOGAILĖ

Pašauki Zbignievą, tamsta, ir kitus.

MARMA *išnyksta ir po valandėlės grįžta su ZBIGNIEVU ir kitais lenką magnatais*

JOGAILĖ

į ZBIGNIEVĄ

Paskaitykie, ką čion rašo kryžiuočiai.

ZBIGNIEVAS

Čion rašo ne kryžiuočiai, tiktai apie juosius. Prekius mūsų jie nugrėbė ir pavergė. Užėmė vėl žemės sklypą.

³⁴*sutarmė* — susitarimas. [przypis edytorski]

JOGAILĖ

Na jeigu taip, tai reikia apgarsinti ant jų karę. Reikia tiktai susitarti su Vytautu. Ot, ponai, pasiuntinys Vytauto. Jisai man išaiškino, jog Vytautas vienas be mūsų už mus neužstos, dėl to nėra ką nė laukti daugiau.

VISI MAGNATAI

Taip, taip!

ZBIGNIEVAS

Tarpu pavergtų ir nugrėbtų prekių randasi ir mano žmonės, ir arkivyskupo, ir kitų. Jeigu mes dabar neužstosime, tai Kryžiuočiai pripras taip apseiti ant toliaus.

ARKIVYSKUPAS

Na, taip! Reikia apgarsinti karę.

III AKTAS

Ant kalvos netoli nuo miestelio pulkai kareivių eina plaukia viena ir kita puse. Iš tolo ant kalvų matyti kryžiuočių kariūmenė.

ZBIGNIEVAS

Šviesiausias karaliau! Jūsų šviesybe, esi vyriausiu vadu visos kariūmenės. Ką nuspręsi, tą turi pildyti visi ir Vytautas.

JOGAILĖ

Na, taip!

ZBIGNIEVAS

Dėl to man rodosi, jog būtų naudinga nusprendus jums taip, kad Vytautas su kariūmene Lietuvos stotų pirmutiniu nuo šalies kryžiuočių kariūmenės.

JOGAILĖ

pertraukdamas

Kad mes Vytautu ir jo kariūmene kaip ir prisidengtume?

ZBIGNIEVAS

Na, taip! Kad puldami ant mūsų kariūmenės kryžiuočiai atsiremtų pirmiausiai į lietuvius. Jie vieni ir kiti tiktai laukia progos, kad susiremtų. Na, jie čionai ras tą progą ir kuo jie vieni kitiems geriau suduos, tuo bus dėl mūsų geriau. Nei vienu, nei kitų nėra ką gailėtis.

JOGAILĖ

O jeigu lietuviai vieni pergali kryžiuočius?
Ar jiems tada vieniems teks ir garbė pergaleji-
mo?

ZBIGNIEVAS

Tai dabar! Ar tai mes kvaili? Kaip tiktai pa-
matome, jog kryžiuočiai sumušti, taip ir mes
puolame vyti. O riksmo mes padarysime dvi-
gubai daugiau, nei tie kvaili ir pusgyviai lietu-
viai gali padaryti. Mumis garbė teks... ir nauda!

JOGAILĖ

O jeigu lietuvius sumuša?

ZBIGNIEVAS

Ir tai gerai bus! Dabar Vytautas tavęs ne-
klauso beveik suvis ir nesibijo.

JOGAILĖ

Na, taip! Nebijo suvis. Ir ką jis bijosis? Užsi-
manęs jis gali mase sumušti su visa mano len-
kiška kariūmene ir su visais samdininkais.

ZBIGNIEVAS

Na, matai ir pats, šviesiausias karaliau! Taigi jeigu jį kryžiuočiai sumuša, tai to tiktai mums ir reikia. Tada Vytautas su jo Lietuva ir Žemaičiais turės mūsų klausyti.

JOGAILĖ

Gerai! Bet jeigu kryžiuočiai, sumušę Vytautą, užsimano sumušti ir mus?

ZBIGNIEVAS

Šviesiausias karaliau! Man rodosi, jog ir pats šitai kalbėdamas vargai, bo mislyji, jog taip tai lengva Vytautą sumušti...

JOGAILĖ

Na, taip! Aš gerai žinau, jog Vytautas nesisuos savęs sumušti. Bet matai mūsų gaidynėje visaip atsitaiko. Na, o jeigu iš tikrųjų sumuša Vytautą su jojo lietuviais ir jeigu, sumušę, griūva visomis pajėgomis ant mūsų?

ZBIGNIEVAS

Na tai ką? Tegul sau griūva. Pas mus da liktų samdininkai ir mūsų kariūmenė.

JOGAILĖ

Taip! Bet ir pats supranti gerai, jog be Vytauto mes neatsilaikytume...

ZBIGNIEVAS

Na tai ką? Jeigu ir neatsilaikytume? Didelis čion dalykas! Na, užims jie tada ir mūsų žemę ir Lietuvą... Argi jie užemę ir taip liks? Like, ak jie viena nakčia su visa savo kariūmene išnyktų. Tai aiškus dalykas! Svetas juosius bematai išplautų.

JOGAILĖ

Na kas iš to?

ZBIGNIEVAS

Ot kas: sumušę, jie turės daryti paliaubas. O kaip darysime paliaubas, tai mes atsipirksime žemėmis žemaičių ir Lietuvos... Apsilps Vytautas, ne mes.

JOGAILĖ

Ant tokių paliaubų netiktų Vytautas.

ZBIGNIEVAS

Sumuštas turėtų tikti.

JOGAILĖ

Tu jį nepažįsti gerai kryžiuočiai ir sumušto jo labiau bijo, nei manęs su visa mano nesumušta kariūmene. Bet pabandyti... kodėl? Visados ne pro šalį. O gal ir pasiseks nors sykį apgauti man ir Vytautą. Na, o gal laimė lems man ir jį į rankas mano anksčiau susitverti. Hm!... Viskas gali būti... Tau vienok labai dėkui. Dabar aiškiai matau, jog tu tarnas ir savo tėviškei, ir man. Šauki gandanešius, o aš duosiu atsakomus gandus.

ZBIGNIEVAS *triūbija*³⁵; *ant balso triūbos renkasi gandanešiai, kuriems JOGAILĖ duoda paliepimus*

*ant kalvos stovi lenkų tavorai. Tarpu jų Joga-ilės šėtra*³⁶; *iš tolo matyti kryžiuočių tavorai; nuo kryžiuočių pusės lietuvių tavorai; tarpu lietuvių ir lenkų samdininkų tavorai; kareiviai stovi eilėse*

³⁵*triūbyti* (brus.) — pusti trimitą. [przypis edytorski]

³⁶*šėtra* (lenk.) — palapinė. [przypis edytorski]

GANDANEŠIS

į JOGAILEŲ stovintį šalia žirgo

Nuo kryžiuočių joja du pasiuntiniai.

JOGAILĖ

į ZBIGNIEVĄ

Gali būti, jog kryžiuočiai pamatę mano galybę nusigando ir nori daryti paliaubas.

ZBIGNIEVAS

Ant jokių paliaubų netikite! Ant jokių! Mumis reikia kovos. Mumis reikia, kad kryžiuočiai sumuštų lietuvius. Kito tokio panašaus atsitikimo negreitai sulauksime, kaip dabar.

sargai atveda pasiuntinius

VIENAS PASIUNTINYS

Pasveikinimą nuo mūsų Grossmeisterio karaliui lenkų Jogailei ir jo broliui Vytautui.

JOGAILĖ

pasipūtęs

Dėkui! Ir nuo mūsų pusės nuneškite jam pasveikinimą. Ką sveiki sakysite?

KITAS PASIUNTINYS

Mūsų Grossmeisteris liepė paklausti ko taip ilgai stovite ir nepradedate kovą? Jeigu čion ankšta, tai Grossmeisteris lieps savo kariūmei pasitraukti toliau. Jeigu stoka ginklų, tai jis štai per mus atsiuntė jums du kardus.

JOGAILĖ

į ZBIGNIEVĄ

Ką man atsakyti?

ZBIGNIEVAS

iš lėto

Sakykit, jog iš vietos nesitrauksi. Matai, kitaip darant lietuviai liks iš šalies ir puldami kryžiuočiai ne ant jų pirmą užeis. Pridėk, jog neliepi pradėt dėl to, jog da per anksti. O ką kardą, tai ir pas mus iki valiai.

JOGAILĖ

į ZBIGNIEVĄ

O kardus ar imti?

ZBIGNIEVAS

O kodėl n'imti? Imki.

JOGAILĖ

stalgiai ir garsiai

Iš vietos aš nesitrauksiu. Neliepiu pradėti mūšinę, nes da per anksti. O ką apie kardus, jei nors mes jų ir ikvaliai³⁷ turime, bet šituosius paimu maloniai.

pasiuntiniai grįžta atgal

I-MAS GANDANEŠIS

Vokiečią Kryziočią kariūmenė traukiasi tolyn.

nyksta

ZBIGNIEVAS

į JOGAILĘ

Tai ruimą mums daro.

po trumpai valandėliai

I-MAS GANDANEŠIS

kryžiuočią kariūmenė grįžta atgal.

nyksta

2-AS GANDANEŠIS

kryžiuočiai gula ant lietuvių.

nyksta

³⁷*ikvaliai* — iki valios, labai daug. [przypis edytorski]

ZBIGNIEVAS

linksmi rankas trindamas

Na, viskas taip išėjo, kaip aš sumąstavoju!
Vivat Polionija! Lietuva šiandien pražus ir ver-
gaus mums!

BALSAS BAJORU IR ŠLEKTU LENKU

Vivat Zbignievas! Vivat mūsų kytrasis!

ZBIGNIEVAS

Vienas aš viso šito nebūčiau įstengęs pada-
ryti be valios karaliaus ir be jūsų padėjimo.

BALSAI LENKŲ

Vivat karalius! Vivat siektų luomas!

3-ČIAS GANDANEŠIS

Lietuviai sujudo ir bėga!

ZBIGNIEVAS IR LENKAI

Vivat Polionija!

4-TAS GANDANEŠIS

kryžiuočiai gula ant samdiniukų ir mūsų
karifimenės.

JOGAILĖ

su nusiminimu

Laikykitės da, ponai, kad nebūty sarmatos
ant viso svieto.

LENKŲ POETĄ

Ką nrams kryžiuočiai? Mums jie niekas.
Męs ir juosius kytrumu pergalėsime. Ant gre-
itosios aš sustačiau giesmę.

gieda jisai ir jį seka kiti

Męs visi kytri politikai,
Me! Me! Męs!
Męs visi kytri politikai,
Me! Me! Męs!

5-TAS GANDANEŠIS

pertraukdamas

Pulkas kryžiuočių gula ant Šios pusės, kaip
ir jieškodamas karaliaus.

JOGAILĖ

*matydamas besišalinančius į visas puses nuo
jo lenkų magnatus.*

Nesiskubinkite, ponai, su tokia aitra į Šalis
nuo manęs: duokite laiko ir man nors prisi-

rengti. Viena mane čion radę, kryžiuočiai da gali apkoliečyti.

ZBIGNIEVAS

Šviesiausias karaliau, kad dabar da galima, bėkime visi. Gero nēr ką Čion laukti. Jau jeigu Vytautas nubėgo, tai mums nei bandyti spirtis nereikia. Bėgkime!

JOGAILĖ

Tamista! mielai aš bėgčiau, tiktai kur bėgti? Aplinkui visur kryžiuočių pulkai kaunasi su mūsiškiais. Bėgdamas da palįsi po kirčiu ir nusmogs tave kaip kokį nieką... Ot geriaus aš išsiimsiu iš maišelio visas šventenybes. Ar tiktai jos neprasalįs nuo mūsų visokį paojų. *imdamas iš ančio maišelį* Ot štai! *atriša jį su paskubtu* Dabar pats laikas šitoms šventenybėms parodyti savo galybę. Ot vinis, kuriaja buvo prikaltas vienas iš žmogžudžių. Ot labai stiprus seitas, tiesa, stabmeldiškas, bet vis tiek: žalčioskūrutė. Štai Šventos Onos pantaplio skūrgalis...

ZBIGNIEVAS

Karaliau, bėkime! Visi jau nuo čion nubėgę.
Eina ant mūsų. Stačiai pulkas kryžiuočių.

JOGAILĖ

Palauki truputį, tiktai šventenybes susidėsiu.

ZBIGNIEVAS

Bėkime, jau jie čion! Meskime viską!

JOGAILĖ

Ir tavo būta šnekos, lyg nežinai, jog metus
eitų, jis nustoja visos stiprybės.

vokiečiai gula

ZBIGNIEVAS

rėkia

Vyrai, ginkite karalių! Vyrai!

aplinkui riksmas ir kova

JOGAILĖ

pamatęs, jog ant jo kryžiuočius smelkiasi, siek-
damasi drauciniu perdurti.

Gelbėkite! Qelbėkite! In pilvą man įdurs.
Apsukui kyla riksmas da didesnis. Lenkų kare-
ivis nutrenkia kryžiočio draucinį ir križiotį pa-

tį nuduria. Kyla šūksmas „Vytautas! Vytautas!”
Pulkas kryžiuočių da smelkiasi truputį, bet sutremtas Jogailės pulkais nyksta.

JOGAILĖ

į ZBIGNIEVĄ

Ko jie čion rėkia: Vytautas!

ZBIGNIEVAS

Ugi biaurybė Vytautas vėl visus mus apgavo. Jis daprato dėlko mūsų jį pirma priešai Vokiečius pastatėme ir kaip tiktai kryžiuočiai ant jo užpuolė, jis vietoje muštis su visa kariūmene pasileido bėgti, kad kryžiuočiai ant mus galėtų užpulti. Na tie vietoje vytis Vytautą užpuolė ant mūsų. O dabar Vytautas sugrižo. Apsupo kryžiuočius ir mūsų juusius neišleizdamas nei vieną, o mūsų kariūmenė ir nenoromis, o turi Vytautui padėti mušti.

JOGAILĖ

Tai šuns kumpis tas Vytautas ir — čion jis nesidavė apgauti! Aš taip ir mislijau. Apgausi jį!

*svietas aplinkui rėkia: Vytautas! Vytautas! Pa-
sirodo keli magnatai*

GANDANEŠIS

Čekai visi perėjo ant Vytauto pusės ir muša
visi kryžiuočius.

išnyksta

JOGAILĖ

Na dabar pats laikas stipriausią saitą iš ma-
išo išimti..

tempia iš maišo meškos nagą

ZBIGNIEVAS

Karaliau sergekis! Ant mūsų vėl pulkas kry-
žiuočių eina. Bėkime. Niekur! Mūsų kareiviai,
matote, ginklus metę bėga

*pro šalį grumiasi kareiviai pailsę, sumurę, išsi-
gandę. Ryksmai kryžiuočių.*

GANDANEŠIS

Pulkai Didž-Lenkų pasviro. kryžiuočiai su
didele pajėga ant čion eina. Išnyksta.

ZBIGNIEVAS

Bėkime Karaliau! *pro juosius, bėga kareiviai*
Dieve, susimilki ant karaliaus ir užliki jį gyvą.
tykiau Ir mane po draugiai.

JOGAILĖ

į save

Jis meldžiasi. Reiktų ir man.

bamba

Tėve mūsų, kuris esi danguose. Švęskis vardas Tavo. *pamislįs* Na, o jeigu tenai kur nor danguje yra Kęstutis ir jeigu jisai viską išpa-sakojo, tai ką ir malda gelbės? Senoviniai die-vai buvo geresni. Tenai būdavo prasižengi prieš vieną, kitas gali tave užstoti, o čion dabar viens Dievs ir atlikta. Prasižengiai — lik sveikas.

ryksmai kyla, mušynė vėl artinasi

ZBIGNIEVAS

Niekai! Gula vėl ant mūsų! Visi bėga. Tur-būt musiškūs sumušė, bėkime ir mudu.

JOGAILĖ

apsidairęs aplinkui

Bėkime!

ZBIGNIEVAS

Kelią! Kelią, karaliui!

*bėgantys neklauso; kemšasi, lenda po žirgu;
girdėt iš tolo balsai triūby; balsai šitie vis kyla*

JOGAILĖ

*pabandęs bėgti ir negalėdamas klauso balso
kovos*

E, kaip staugia triūbos! Tai, mūsų lietuviškos triūbos! Tai Vytauto tenai kariuomenė.. Kaip pikti vilkai staugia, kaip vilkai kaip meškinai jie tenai drasko kryžiuočius. Vis artyn! E! vis garsyn!... Bėgti? Tėvas mane ne taip mokino.. *rėkia ant bėgančių Atgal! Atgal į kovą! Ar jumis ne gėda?*

ZBIGNIEVAS

negalėdamas prasimušti bėgti per kareivių minias

Melskimėsi! Melskimėsi! O Dievas gal užliks karaliui gyvastį. Mūsų kariuomenė sumušta bėga.

triūby balsai vis aršyn eina ir artinasi

JOGAILĖ

klausydamas

Tai triūbos neperlaužtos Lietuvos staugia!
Tai drasko Lietuviai kada taip staugia triūbos.
Į krūvą, vyrai! Ten Vytautas muša. Į krūvą!

aplinkui kaip griausmas pradeda griauti ryk-
smai: Vytautas! Vytautas!

GANDANEŠIS

Kryžiuočių kariuomenė pasviro. Sumušta
bėga. Grossmeisteris žuvo.

JOGAILĖ

Kur mano maišas su šventenybėmis? Jis bu-
vo vis čionai antyje.

ZBIGNIEVAS

Ugi rankoje jūsų jisai, šviesiausias karaliau.

JOGAILĖ

Iš tikrųjų! O aš mislijau, jog rankoje mano
kardas. Vietoje kardo maišo beesama su šven-
tenybėmis. Turbūt dėl to Dievas ir pergalėjimą
davė.

Šaukite kunigus! Kur arkivyskupas, kur kiti? Melstis! Kur gandanešiai? Tegul jie apgarsina visur, kad liautųsi kovos. Priešą pergalėjome. Dabar reikia Dievui padėkavoti ir visam svetui parodyti mūsų didmantumą.

Kita šalis mušynės. Vytautas stovi ant žirgo, aplinkui jį Lietuvos bajorai.

VYTAUTAS

Dabar tiktai lieka darbą pabaigti. Vokiečiai kryžiuočiai pasklydo bėgti į visas šalis. Mažai kas jų laikosi ir su jais ūmai bus pabaigta.

BAJORAS

Diena laiminga. Nors prasidėjo klasta.

VYTAUTAS

O katra diena pas mus neprasideda lenkų klasta? Mumis jau tai paprastas dalykas.

GANDANEŠIS

Nuo Jogailės gandą atsiuntė, kad liautis kovos ir Dievui padėkavoti už pergalėjimą.

VYTAUTAS

Na šitai, tai beveik ne pro šalį. Tegul kariuomenė truputį kvėpteli. Jai da daug darbo lieka. Su naujom pajėgom ji geriaus atliks darbą. *liepia jįsai šerti žžirgus; pro Vytautą veda paimtus vergučius, komtūras kryžiuočių, prastus brolius minikus, raitelius, svečius Apsčiai! Apsčiai suimta!*

I-AS BAJORAS

O kiek guli jų! Tai tegul ir Dievas myli.

2-AS BAJORAS

Šiandien kryžiuočių kaip žiedų nuskyne. Guli jų grossmeisteris, guli komtūrai, tyso ir kariuomenė jųjų, tik menki likučiai išnešė gyvastį ir bėga.

VYTAUTAS

patėmijęs, jog viskas gatava dėl maldos

Pasimelskime ir mes.

kunigai gieda „Te Deum”. Pabaigus maldą kareiviai sėda užkandžiauti, šeria žirgus vėl

VYTAUTAS

Laikas būtų dabar jau ant žirgų sėsti ir vytis kryžiuočių likučius. *Į bajorus* Siųskite ką nors pas Jogailę, kad parneštų nuo jo gandą dėl vėjimo kryžiuočių. Tegul pasako jam, jog jau laikas.

I-AS BAJORAS

Į vieną kareivį

Ei, Pečki! Joki pas karalių.

PEČKIS

Ant tų pėdų!

2-AS BAJORAS

Ką tu Pečkį siunti. Pečkis melagius, jis ką nors, o tau vis sumeluos.

nuošaliai tame tarpe trečias bajoras sėda pats ant žirgo ir nujoja

PEČKIS

Nei jau aš visados meluoju, nei ką. Prasi-
manote tiktai ant manęs, tamsta. Šiandien aš
visą dieną nei krisleli nepamelavau.

I-AS BAJORAS

Joki pas karalių ir pasakyki, jog tu atjojai gando, kad vyti kryžiuočius ir pasakyki, jog tave atsiuntė Vytautas. Girdi?

PEČKIS

Tai dabar negirdėsi! Ak tik aš ne kurčias ties savo pulkais.

I-AS BAJORAS

Ką gi tu pasakysi mislijęs?

PEČKIS

Nesirūpinkite, bus pasakyta gerai! Aš pasakysiu, jog Vytautas atsiuntė gandą vyti kryžiuokus ir kad sėstų dėl to visi pulkavedžiai ant žirgų.

2-AS BAJORAS Į PIRMĄ BAJORĄ

Na, ar ne ant mažo išeina?

I-AS BAJORAS

O kad jį paibeliai! Negali nemeluoti.

PEČKIS

Koks čion melas? Ar tai Jogailei pritinka davinėti gandas ir paliepimas, dėl mūsų Vytauto. Vytautas turi jam davinėti.

I-AS BAJORAS

Darykie dabar ką nori su tokiu sutvėrimu!

3-AS BAJORAS

sugrižęs į VYTAUTĄ

Jogailė, karalius Lenkų, neduoda gando dėl vijimo. Sako, jog da perangsti.

VYTAUTAS

Ką gi jis tenais daro dabar?

3-AS BAJORAS

Guli ant pilvo ir bumbia. Ir sako, jog jis taip gulės da dvi nedėlias.

VYTAUTAS

Ne jeigu taip, tai mes vyrai ant namų. Li-gonių ir sužeistų ne mažai pas mus. Namon!

Balsai išgirdusių kalbą Vytauto. Ura! Ant namų! Ura Vytautas! Ura!

I-AS BAJORAS

Nėr ko čionai mumis rūgti. Jeigu neduoda Jogailė galo padaryti kryžiuočiams, tai ant namų. Ura! Vytautas!

BAJORAI IR KAREIVIAI
Ura, Vytautas!

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3.

Fundacja Nowoczesna Polska zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony:
<http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/pietaris-kova-ties-zalgiriaais>

Tekst opracowany na podstawie: Vincas Pietaris, *Kova ties Žalgiriais* : istoriszka drama keturiuose aktuose, Šenandoras (Pen.) : kasztu kun A. Miluko, 1906.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Utwór powstał w ramach konkursu „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”, realizowanego za pośrednictwem MSZ RP w roku 2013. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o konkursie „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Publikacija parengta įgyvendinant projektą „Wolne Lektury” (<http://wolnelektury.pl>). Skaitmeninė reprodukcija padaryta Fondo „Nowoczesna Polska”/Lietuvos kultūros paveldo — virtualioje erdvėje (<http://www.epaveldas.lt>), pasitelkiant egzempliorių iš bibliotekos kolekcijos. Veikalas sukurtas konkurso, įgyvendinamo 2013 m. bendradarbiaujant su Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerija — „Bendradarbiavimas viešosios diplomatijos srityje 2013” („Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”) ribose. Leidžiama laisvai naudoti veikalą, su sąlyga, jog bus išsaugota aukščiau pateikta informacija, taip pat informacija apie taikomą licenciją, teisės turėtojus bei konkursą. Publikacija išreiškia tik autoriaus pažiūras, todėl negali būti tapatinama su oficialiomis Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos pažiūromis.

VINCAS PIETARIS *Kova ties Žalgiriais* 61
Opracowanie redakcyjne i przypisy: Monika Bogdziewicz, Paulina Choromańska.

Okładka na podstawie: Spanish Swords, quinet@Flickr, CC BY 2.0